

ZAGREBAČKI RUKOPIS EPISTOLARA
PETRA DE VINEIS

I

Habent sua fata libelli! To se punim pravom može reći o rukopisu epistolara Petra de Vineis koji se u fragmentima nalazi djelomično u Arhivu Jugoslavenske akademije, a djelomično u Državnom arhivu u Zagrebu.¹ Danas je teško utvrditi ko je i zašto je rastavio ovaj kodeks u dva dijela i kako su pripala različitim ustanovama. Jednoga dana našla su se oba fragmenta u laboratoriju za restauraciju arhivske građe Historijskog instituta Jugoslavenske akademije.²

Izdavači kolekcije izvora »Monumenta Germaniae historica« pripremaju novo kritičko izdanje ovog epistolara, pa sigurno nije moguće preći preko ovog našeg rukopisa iz XIV stoljeća, koji nije nigdje registriran, iako je veoma vrijedan i vremenski spada u najranije. Ne samo što se njegov tekst na mnogim mjestima razlikuje od poznatih tekstova već sadržava i mnoga pisma koja se ne nalaze u drugim rukopisima. Pisma su od izvanrednog značenja za proučavanje tog burnog stoljeća srednjeg vijeka. Njihov je autor tragična ličnost, a Dante mu je posvetio nekoliko dirljivih stihova svog Pakla.

Njegov životopisac iz XVI stoljeća Nijemac Trithemius u knjizi *De scriptoribus ecclesiasticis* veli da je rodom Nijemac.³ Međutim, nema sumnje da je to napisao zaveden činjenicom što je u Švapskoj postojao neki samostan Vinea nedaleko Ravensburga, po kojem bi se Petar nazvao de Vineis. U jednom pismu njegova epistolara stoji: *O felix vinea,*

¹ Signatura rukopisa Državnog arhiva u Zagrebu: ACA 125/18 i ACA/19. Signatura rukopisa Arhiva Jugoslavenske akademije: II d 32.

² Rukopise su vanredno uspješno restaurirale ing. Vera Hršak-Flajšman i ing. Tatjana Ribkin. Rukopisi su na taj način spašeni u posljednji čas.

³ Joh. Rudolphus Iselius, *Epistola dedicatoria f. 3v* u izdanju: *Petri de Vincis iudicis aulici et cancellarii Friderici II, imp. Epistolarum ... libri VI. Basileae MDCCXL.*

*quae felicem Capuam tam suavis fructus ubertate reficiens, Terram laboris irradians, et remotos orbis terminos instantia tuae fecunditatis irradiare non cessas. . . Ex te namque prodiit hic Petrus. . .*⁴ Iz ovoga očito slijedi da je rođen u Capui oko 1196. Benvenuto de Rambaldis, historičar i pjesnik XIV stoljeća, komentirajući stihove iz Danteove Božanske komedije koji se odnose na tragični udes Petra de Vineis, veli: *Hic namque infimo genere ortus puta ex patre ignoto et matre muliercula abjecta, quae mendicando suam et filii vitam inopem misere sustentabat.*⁵ Njegovo porijeklo, iako opskurno, neće biti onakvo kako ga prikazuju razni životopisci, jer su jedni htjeli time naglasiti kontrast njegovoj ličnoj sposobnosti, a drugi umanjiti njegovo značenje kao glavnog savjetnika Fridriha II Hohenstaufovca u borbi protiv pape. To uostalom potvrđuju neki dokumenti iz kojih se vidi da mu je otac bio sudac u Capui. Petar, stipendiran od svoje komune, studirao je pravo u Bologni. Presudni dan njegova života bio je kada ga je Bernardo, nadbiskup Palerma, predstavio Fridrihu II. Ovaj ga je uzeo u službu kao notara 1221. Otada je njegov ugled i utjecaj sve više rastao. Postaje čak »*judex magnae curiae*« i dobija epitet »*familiaris*«, koji se je davao samo ljudima naročito prisnima. Petar postaje desna ruka cara. Nema političke i lične značajnije akcije koju ne vodi on. Kad se je Fridrih imao oženiti Izabelom, sestrom engleskog kralja Henrika III, izabere Petra kao prokuratora koji će ga zamjenjivati na vjenčanju. 1246. imenovan je protonotarom i logotetom Sicilskog kraljevstva, tj. ministrom koji je imao redigirati zakone. Nema sumnje da su glasovite Konstitucije Fridrihove uglavnom djelo Petra de Vineis.⁶ Što je Fridrih imao jače i brojnije neprijatelje, to se je više vezao uz svoje prijatelje. Pored svog spomenika dao je podići i spomenik Petru pred kaštelom Capue. Međutim, najednom se je dogodilo nešto što je sasvim izmijenilo odnose između cara i njegova miljenika. Poslije 1248. godine, kada je ipak bila skršena Fridrihova moć, postao je car sumnjičav, pogotovu što je bilo i stvarnih atentata i urota. Veoma rane srednjovjekovne kronike koje se bave slučajem Petra de Vineis donose nekoliko uzroka njegove tragedije.⁷ Jedna francuska kronika iz XIII stoljeća navodi da je Fridrih nakon neuspjeha postao nepovjerljiv i da je vlastitom rukom ubio mnoge nedužne i krive. Tako je, saznajući iz pisama koja je našao u kovčegu Petrovom da ga je ovaj izdao papi, odredio da mu se užarenim željezom iščupaju oči. Poznato je da je Fridrih bio više nego okrutan prema svojim neprijateljima. Ovako slijepog vodio ga je na magarcu od grada do grada. Kroničar nadodaje: *De si haut si bas!* Jedna druga kronika veli

⁴ Iselius, o. c. tom. I, p. 462.

⁵ Iselius, o. c. Epistola dedicatoria f. 5v.

⁶ Konstitucije su se zapravo zvale *Lex ili Liber Augustalis*. Međutim, kako su bile objavljene tek godinu dana kasnije na jednoj svečanoj skupštini u gradu Melfi (1231.), dobile su ime po ovom gradu: *Constitutiones Melphitanæ*. (V. C. Barbagallo. *Storia universale, II Medioevo* vol. III. p. 835. Torino, 1935).

⁷ A. Huillard-Bréholles, *Vie et correspondance de Pierre de la Vigne ministre de l'empereur Frederic II*, Paris 1865, p. 11. i dalje.

da se je Petar suprotstavljao pomirbi pape i cara i da ga je car zato dao oslijepiti. Neki misle da je po srijedi ljubomora. Naime, tvrdi se da je Fridrih imao ljubavne odnose s Petrovom ženom. Istina je da je ljubavni život Fridriha bio pun raznih avantura. Ovaj »sultanus baptizatus« imao je poput islamskih vladara obilan harem. Spomenuti Danteov komentator Benvenutus de Rambaldis veli za njega: »*Delectatur valde aucupio falconum, sed multo magis amplexibus mulierum. Habebat enim semper gregem pulcherrimam.*«⁸ Kao posljednji uzrok neki navode sumnju da je Fridrih trebao novca, a kako je Petar bio veoma bogat (neki spominju imetak od 900.000 napuljskih dukata), car ga je navodno opljačkao, zbog čega ga je Petar izdao papi. Najvjerojatnije je ipak da ga je Petar zaista iznevjerio i da je bio upleten u trovanje koje je imao izvršiti carev lični liječnik. U epistolaru se nalaze dva pisma koja govore o ovom slučaju.⁹ U jednom veli da je krivo optužen od nekih zavidnika. Moli ga neka ne nasjeda krivim optužbama. U drugom pismu priznaje svoju krivnju i moli oprostjenje. Dođuše on sam veli da ne zna zašto je optužen, te moli neka mu se otkrije »*delati criminis qualitas*«. Dapače, ne traži ni da mu se navede ime doušnika. Međutim, čini se da nijedno od ovih pisama ne pripada Petru. Njegova teška sudbina navela je mnoge da pišu pisma pod njegovim imenom. Ni kraj Petrova života nije sasvim poznat. Činjenica je da je početkom februara 1249. bio bačen u zatvor u Cremoni. Chronicon Pisanum veli da je, pošto je oslijepljen, trpio teške muke te je počinio samoubojstvo u jednoj crkvi u San Miniatu udarivši glavom o zid. To je bilo krajem aprila 1249. godine. Ovaj se je slučaj prepričavao, pa se spominje u mnogim srednjovjekovnim rukopisima. Predstavljajući se Danteu u Paklu veli:

Io son colui che tenni ambo le chiavi
Del cor di Federigo . . .¹⁰

Danteu je svakako bilo poznato prijateljstvo između Petra i Fridriha, ali prihvaća mišljenje o njegovoj nedužnosti:

Vi giuro, che giammai non ruppi fede
Al mio Signor, che fu d'onor si degno.¹¹

Od svih optužbi koje navode životopisci najvjerojatnija je tvrdnja da je bio upleten u aferu trovanja, pa se može isključiti njegovo potajno kolaboriranje s papom Inocentom IV, jer je ovaj nakon njegove smrti dao zaplijeniti sva njegova dobra. Spomenuti njemački životopisac Trithemius pokušao je dokazati ovu suradnju s papom, ali je zaboravio na postupak pape prema Petrovoj imovini. Iz svega se dapače može zaključiti da je Petar sve svoje znanje i sposobnosti stavio na raspolaganje caru u borbi protiv pape. Postoji velika vjerojatnost da je poznati pamflet pro-

⁸ Iselius, o. c. Epistola dedicatoria 7v.

⁹ Ep. Lib. III, c. II, i III, o. XLI.

¹⁰ Dante A., Divina Comedia, Inferno XIII, vers. 58.

¹¹ Dante A., Divina comedia, Inferno XIII, vers. 74.

tiv pape, kardinala i biskupa sabranih na koncilu u Lyonu, na kojem je detroniziran i ponovno ekskomuniciran Fridrih, sastavio Petar de Vineis. Pamflet počinje aluzijom na jedan biblijski citat: *Collegerunt pontifices et pharisaei consilium in unum adversus principem et Romanorum imperatorem*.¹²

Petru de Vineis su se pripisivala još neka djela. Tako npr. *Lamentatio seu Conquestio miseriae*, u kojem priznaje svoj grijeh i moli za oprostenje. Zatim traktat *De potestate imperiali* i po primjeru Boecija *De consolatione*. Poznate su njegove političke satire, jedna protiv dva nova reda, tj. franjevaca i dominikanaca, koji su bili moćno oružje pape protiv Fridriha, i druga protiv Inocenta IV pod naslovom »Pavo figuralis«. Osim toga Petar de Vineis spada među pjesnike tzv. sicilske škole, pa njegova lirika na narodnom jeziku zvanom »volgare« pripada počecima talijanske književnosti uopće.

Trinaesto stoljeće je razdoblje najvećih filozofskih i političkih suprotnosti. U samoj katoličkoj crkvi zbiva se jedna bitna promjena. Sto-ljetna dominacija Platonove filozofije koju je kristijanizirao Augustin ustupa mjesto Aristotelu. Međutim, Aristotel nije prodirao izravno, već preko Arapa, preko saracenskih interpretatora, a naročito preko Averroesa. Poslije zauzeća Konstantinopola 1204. utjecaj Grka na latinsku Evropu bio je neizbježan. Prvi pokušaj da se na širokoj osnovi inkorporira kršćanska teologija u novootkrivenu Aristotelovu filozofiju bija-hu Sentencije Petra Lombardusa.¹³ Crkva je s nepovjerenjem primala Aristotela preko Arapa, pa je korintski nadbiskup Wiliam od Moerbekea preuzeo zadaću da ga prevede na latinski jezik.¹⁴ Nakon toga je mogao Toma Akvinski da stvori novi zaokruženi filozofski sistem ondašnje crkve svojim djelom *Summa theologica*. Dekretali pape Grgura IX predstavljaju pravnu osnovu srednjovjekovne teokracije.¹⁵ U ovom stoljeću dva prosjačka reda: franjevci i dominikanci znače avangardu koja se bori za totalnu pobjedu ove teokracije. Kao kontrast ove apsolutne duhovne i političke moći crkve javlja se snažna figura Fridriha II, koji hoće da slomi planove papa. On odgojen od pape Inocenta III na papinskom dvoru postaje ateist, zadojen arapskom filozofijom, grčko-latinskom kulturom, okružen židovskim naučenjacima, sklon normanskoj državnoj organizaciji, pjesnik, mecena umjetnika i naučenjaka, vojnik koji je pod vojničkim šatorom proveo najveći dio svog života. On je poveo gigantsku borbu koja ga je fizički uništila.

Negdje u sredini između ova dva tabora javlja se treći. To je ono golemo mnoštvo svih mogućih heretika od Pirineja do Balkana, koji su

¹² Iselius, o. c. Lib. I, c. 1.

¹³ The Cambridge Medieval History, vol. VI, p. 744, Cambridge 1957.

¹⁴ The Cambridge Medieval History, vol. V, p. 812-813, Cambridge 1957.

¹⁵ Sidney Painter, A. History of the Middle Ages (284-1500) p. 289, New York 1953.

tumarali Evropom šireći svoju nauku. U takvoj sredini, opredjeljen za ideje cara Fridriha, javlja se i radi Petar de Vineis. Jedna kronika priča da je papa Grgur za njega rekao: »O quantus esses, fili, si te, ut imperium, bene volentem haberet sancta ecclesia.«¹⁶

Petar de Vineis predstavljao je dugo vremena uzornog stilistu i nadmašivog majstora »in arte dictandi«. Zato ga jedan kroničar nazivlje »magnus dictator styli missorii, cursivi, curialis«. U čemu se je sastojala ars dictandi? Krajem XI stoljeća javlja se opet jedna književna renesansa poput one karolinške. Cilj joj je bio da se pisma i javne isprave pišu retorskim stilom, gramatički dotjeranim s mnoštvom citata iz biblije i starih latinskih pisaca, osobito Cicerona, Vergila i Seneke. Osim toga, iako se radilo o sastavcima u prozi, morali su imati neki ritam. Takav ritam nazivao se je *cursus*, a vješti sastavljači *dictatores*. Propise o sastavljanju pisama i isprava kodificirao je službeno kardinal Alberto de Morra, kancelar rimske crkve, kasniji papa Grgur VIII, u malom djelcu *Forma dictandi*.¹⁷ Tu je bilo tačno određeno kakvim ritmom ima započeti jedno pismo, kakve se metričke stope imaju upotrebljavati u početku, sredini i na kraju rečenice itd. Takav dictator bio je i Petar de Vineis, a njegova pisma postala su modelima koji su služili kao uzor mnogim srednjovjekovnim kancelarijama. Nema sumnje da je popularnosti njegovog stila pridonijela i njegova tragična sudbina. Međutim, pisma Petra de Vineis nisu samo modeli, jer u njima ima mnoštvo historijskih podataka za ovo razdoblje. Mnogi su oponašali njegov način pisanja, pa su čak stvarali nove epistolare pod imenom Petra de Vineis. Danas ih imamo veliki broj u bibliotekama i arhivima Evrope. Dakako, mnoge od tih kolekcija treba a priori eliminirati kao očite imitacije. U drugima postoji tek po koje autentično pismo. Tačnu selekciju bit će moguće izvršiti tek onda kada se kolacioniraju i prouče svi poznati rukopisi. Danas je to lakše izvršiti nego u vrijeme već citiranog Huillard-Brehollesa, kad nije postojala mogućnost mikrofilmiranja. Ne treba ni ovim suvremenim falsifikatima nijekati svaku vrijednost kao historijskom izvoru za proučavanje ove epohe.

S obzirom na antipapski karakter Petrova epistolara prvi su pristaše reformacije pristupili njegovu izdavanju. Prvi izdavač bio je Johannes Socerius (Haganae MDXXXIX). Slijede zatim: Simon Schardius (Basileae MDLXVI), bez imena izdavača (Ambergae MDCIX), i konačno Rudolphus Iselius (Basileae MDCCXL). Danas je potrebno izdati epistolar očišćen od sveg balasta kojim je opterećen i u rukopisima i u štampanim izdanjima. Tome će sigurno pridonijeti i analiza zagrebačkog rukopisa.

¹⁶ Iselius, o. c. Epistola dedicatoria, f. 4.

¹⁷ A. de Bouard, Manuel de diplomatique française et pontificale, p. 244-246, Paris 1929.

Zagrebački rukopis predstavlja danas omašan fragment epistolara. I ovaj sačuvani je u teškom stanju. Oštećen je od vlage, tako da je donji dio gotovo svakog lista jedva čitljiv. Poslije uspješno izvršene restauracije rukovanje ovim fragmentom je potpuno omogućeno, jer su se prije listovi jednostavno raspadali na dodir ruke. Veličina rukopisa je 300×210 mm. Pisan je kursivnom goticom sjevernog tipa s kraja XIV stoljeća što odgovara i sačuvanim filigranima (vodenim znakovima). Jedan vodeni znak predstavlja lovački rog s trakom, a drugi glavu jelena. Prema tim znakovima rukopis bi potjecao negdje iz posljednje dekade XIV stoljeća.¹⁸ Inicijala nema, ali je ostavljeno mjesto za njih. Ovdje ćemo prikazati sadržaj jednog i drugog fragmenta.

*Primjerak iz Arhiva Jugoslavenske akademije sign. II d 32. Ovaj se sastoji od 9 listova.*¹⁹

f. 1r Inc.: ... *que mel et lac fundere consuevit*. To je posljednji dio prvog pisma, odnosno pamfleta Fridrihova protiv pape i kardinala koji su ga na Lyonskom koncilu lišili prijestolja. (Iselius, Lib. I, c. I. nr. 62. *Querimonia Friderici imperatoris super depositione sua, contra papam et dominos cardinales*). Na istom foliju slijedi pismo: *Regibus et principibus mundi, quod non obediant pape et cardinalibus pro eo, quod sunt Christianorum elemosinis impinguati* (Iselius, Lib. I c. II) Pismo je potpuno sačuvano.

f. 1v: *Regi Francie super sententia depositionis lata contra eum per papam et cardinales in concilio Lugdunensi*. (Iselius, Lib. I, c. III). Pismo je oštećeno i nedostaje mu zadnji dio. Ovdje je jedna velika lakuna.

f. 2r: Inc.: ... *qui ob zelum deuocionis et fidei diuum Augustum* ... To je posljednji dio pisma koji kod Iseliusa (Lib. I, c. XXIV) nosi naslov: *Rescribit papae, quod non remittit captivum sibi repetitum per ipsum, sed ob sui reverentiam, mitigat sibi captivitatem*. Ovim pismom svršava zbirka pisama prve knjige koja se kod Iseliusa nastavlja do broja XXXIX. Očito je da je zaista tu svršavala prva knjiga, jer izričito stoji neposredno iza teksta: *Expliciunt capitula primae partis* i odmah zatim: *Incipiunt capitula secunde partis*. Ovdje slijedi popis poglavlja, ali samo do XXXIII glave.

f. 2v: *Incipiunt epistole secunde partis et primo de bello Mediolanensi et captione curus et potestatis eorum*. Ovdje je opet jedna lakuna.

f. 3r: Inc.: ... *et ipsam de motus cursibus, quam naturaliter induit velocitate* ... To je posljednji dio pisma koje kod Iseliusa (Lib. III, c. VIII, nr. 17) nosi naslov: *Ezelino respondens super his, quae sibi scripserat, ut ad eum mature veniret*. Slijedi po redu pismo (Lib. III, c. IX) s naslovom: *Florentinis, ut obediant filio suo, quem mittit eis in pote-*

¹⁸ Mošin-Traljić, Vodeni znakovi, Zagreb 1957 4905/1370-95, i 2226/XIV/10.

¹⁹ Tamo gdje se pismo nalazi u Iseliusovu izdanju označio sam to brojem knjige i pisma, a gdje toga nema, znači da se u tom izdanju ne nalazi dotično pismo.

statem. U donjem dijelu stranice stoji jedva vidljiv naslov pisma čiji tekst počinje na sljedećoj strani. Pismo nosi naslov: *Magistro Petro de Hybernia, de studio Neapolitano* (Lib. III, c. X).

f. 3v: *Fridericus inuitat scolares ad studium Neapolitanum* (Lib. III, c. XI). Ovdje opet je velika lakuna.

f. 4r: Ovaj folij sadržava opet popis poglavlja i započinje pismom koji nosi naslov: *Regi Cipri recommendans ei fratrem Eliam dilectum deuotum suum* (Lib. III, c. XV). Zadnje poglavlje u indeksu nosi naslov: *Facit gratiam cuidam nobili de bonis proditorum*. U Iseliusovu izdanju nema poglavlja s tim naslovom. Čitav popis samo se djelomično slaže s popisom u ovom izdanju.

f. 4v: *Incipiunt epistole tertie partis et primo principibus Alemanie, quod veniant apud Parmam celebraturi ibidem solempnem curiam*. (Lib. III, c. I).

f. 5v: *Petrus de Vineis excusat se imperatori eo quod accusatus ei fuerat a quibusdam emulis et maliuolis suis*. (Lib. III, c. II).

Consolatorias litteras comiti Casertano legenti de morte fratris sui uterini. (Lib. IV, c. V).

Fridericus Panormitanis de felici statu suo significans, quod de Lombardia rediit in regnum. (Lib. III, c. III).

f. 6: *Fridericus omnibus ciuitatibus et fidelibus suis de regno Sicilie, quod faciant ei subsidium quando primo intrabit Lombardiam cum exercitu suo*. (Lib. III, c. IV).

f. 6v: *Fridericus regi Bohemie principi suo super facto ducis Austrie*. (Lib. III, c. V).

f. 7: Ovdje nastaje velika lakuna, koja završava fragmentom jednog pisma. Početak fragmenta glasi: *lesione purgata euulsorum iacturam non timeant*. (Lib. III, c. XXXVI).

Odavle dalje slijedi niz pisama koja nemaju naslova, pa ih donosimo prema izdanju Iseliusa:

f. 7: (*Elegantissimum dictamen inter magistrum Petrum de Vineis et dominum Johannem archiepiscopum Capuanum. Et primo conqueritur idem dominus archiepiscopus, quod magister Petrus non visitauit ipsum per litteras suas*). (Lib. III, c. XXXVII).

(*Excusat se magister Petrus de Vineis si non scripsit, eo quod idem archiepiscopus sibi non scripserit, cum scripsisset aliis, ut petebat*). (Lib. III, c. XXXIX).

Nakon završetka ovog pisma umetnuta je jedna naknadna bilješka, koja sadržava samo invocaciju i datum iz 1452.

f. 7v: (*Item scribit ei dominus Capuanus et ista epistola laudat eum et postea mordaciter reprehendit*). (Lib. III, c. XL).

f. 8: (*In hac epistola magister Petrus de Vineis confitetur se culpabilem, unde petit veniam*). (Lib. III, c. XLI).

f. 8v: (*In hac epistola concludit dominus Capuanus et consolatur laudando eum de dictamine*). (Lib. III, c. XLII).

(*Capitulum Capuanensium regratiatur magistro Petro de Vineis, quod aliquid petit ab eis et recommendat se sibi*). (Lib. III, c. XLIII).

(*Bononiensibus, quod non elevent se in superbiam propter victoriam habitam de filio suo, et quod in continenti liberent eum*). (Lib. II, c. XXXIV). Neki rukopisi, kako to navodi Iselius, imaju uvod, koji u našem rukopisu ne postoji. Pismo u našem rukopisu počinje: *Et si fortuna serenior uos diebus...*

f. 9: (*Magister Petrus de Vincis cum magnis praeconiis extollit nomen imperatoris*). (Lib. III, c. XLIV).

f. 9v: (*Magna laudum praeconia de bonitate magistri Petri de Vineis*). (Lib. III, c. XLV).

(*Litterae consolationis missae scholaribus de morte magistri Bernhardi*). (Lib. IV, c. VII).

Rukopis Državnog arhiva u Zagrebu, sign. ACA (*Acta capituli anti-qua*) 125/18. Rukopis se sastoji od dva kvaterniona, koji predstavljaju samo ostatak. Oba kvaterniona zajedno imaju 24 folija. Sadržajno je ovaj dio epistolara značajniji, jer baš ovaj dio ima dosta nepoznatih pisama, kojih u objavljenim izdanjima nema. Nažalost, i ovaj dio je znatno oštećen, ali ipak upotrebljiv. Pismo pokazuje dvije ruke, od kojih je jedna sasvim jednaka onoj iz prije opisanog rukopisa iz Arhiva JAZU.

f. 1: *De concordia et pace tractata per dominum imperatorem Fridericum inter comites ... et generum super discordia eius. Inc.: Fridericus dei gratia Romanorum imperator semper augustus: Regi ... Ad pacem et iustitiam populorum et gentium subditorum destitute sunt in orbe terrarum...*

Fridericus regi Bohemie super discordia ducis Austrie... Pismo je veoma oštećeno i nečitljivo.

f. 1v: *Fridericus duci Austrie etc. Inc.: Cum inter ceteros principes nostros tanto nobis firmitus ... asringat quanto nobis participatione sanguinis...*

Senatori, senatui et populo Romano: De commendatione fidelitatis eorum... Pismo je oštećeno i velikim dijelom nečitljivo.

f. 2: Na ovoj strani se nalaze dva pisma oštećena i većim dijelom nečitljiva. Naročito je nečitljiv početak i svršetak prvog pisma.

Drugo pismo počinje: *Quia lator presentium...* Ostalo je nečitljivo. Po svemu se čini da se pismo nastavlja na f. 2v, 3 i 3v. Expl... *liberaliter condonantes.*

f. 4: *Responsiua imperatoris regi Francie super pace... ad ipsum imperatorem et de aliis tam de futuro... quam suspensione... ceterorum prelatorum regni Francie... Inc.: Regi Francie etc. Regie serenior...*

tatis litteras et nuncios, quos nuper... recepimus... Expl... indubitanter serenitas vestra credat.

f. 4v: *Missiua imperatoris ad Romanos de... per quosdam satianculos(?) urbis ut ab hiis illos temperent et... Početak je nečitljiv. Expl.: ...intimatis ad gaudium.*

Fridericus etc. Regi Scotie etc. Početak i završetak su nečitljivi.

f. 5: Naslov pisma upućenog gradu Favenciji nije čitljiv. *Fridericus etc. Regi Nerouegie etc. Inc.: Cum nostris congaudeatis successibus...*

f. 5v: *Fridericus etc. Regi Francie etc. Inc.: Felices processus nostros...*

f. 6: *Missiua imperatoris de consolatione... Fridericus etc. Tibaldo Francisco etc.* Početak pisma je nečitljiv. Expl.: ...*ad presentiam nostre maiestatis accedas.*

f. 6v: *Fridericus etc. Justitiariis terre idoneis: Cum inopinatis euentibus imperii nostri negotia presentiam nostram traxerint...*

Fridericus etc. Senatori, senatui populoque Romano etc. Preterite culpe... (Iselius, Lib. II, c. VIII). Pismo u izdanju Iseliusa obiluje znatnim varijantama.

f. 7: *Missiua imperatoris de consolatione uxoris cuiusdam defuncti deuoti sui. Fridericus etc. uxori condam T. etc. Ad litteras tuas, que deuoti nobis et dilecti condam viri tui... Expl.: ...reducendo eum ad scientiam et bonos mores. Fridericus etc. Corrando(!) in Romanorum regem electo et regni Jerosolimitani heredi karissimo... Tranvalp'nis partibus venientium comminus nobis manifestat assertio... Posljednji dio pisma je nečitljiv.*

Sljedi jedno nečitljivo pismo koje je osim toga popraćeno nekim bilješkama iz kasnijeg vremena. Bilješke nemaju veze s pismom. One su obrednog karaktera. Expl.: ...*dum ultra regni per dilectionem contigit... rationabiliter applicemus.*

f. 7v: Pismo s nejasnim naslovom. Inc.: *Fridericus etc. Justitiario Terre laboris. Inconsulti motus... Expl.: ...per iurisdictionem tuam si similes casus eueniunt seruaturus.*

f. 8: *Accessus siue exordium super remissionibus offensarum clementer per dominos subditis impendendis. Fridericus etc. universis etc. Constitutum ad multorum regimina gentium et diversorum moderamina populorum... Missiua imperatoris regi Castelli(!) super unionem affectus eorum siue de mora imperatoris in partibus Lombardie in yeme... intendebat procedere contra reliquos Lombardorum rebellium et de obsidio mentis petite... Inc.: Fridericus etc. regi Castelle etc. Ea vobis intime dilectionis ydempnitatem... Završetak je potpuno nečitljiv.*

f. 8v: *Fridericus etc. Illustri regi Anglie etc. Inter cetera specialium pignora gratiarum... Završetak nečitljiv.*

Fridericus etc. Illustri regi Nauarree. Per nuntios nuper et litteras dilectum nobis... Završetak je nečitljiv.

f. 9: *Fridericus etc. Universitati Laude etc. Vestrorum opera meritorum grata relatu et digna memorie ... Expl. ... vos confortet alacritas continua et reformet.*

Fridericus etc. Universitati Comarum etc. Zelus fidei, quam erga nos et imperium geritis ... Expl.: ... quilibet vestrum provideat ... domino fideliter astitisse.

Slijedi jedno sasvim kratko, ali nečitljivo pismo.

f. 9v: *Fridericus etc. Universis etc. Tenore presentium notum fieri volumus quod attendentes merita quam Petrus ... Expl.: et plenam securitatem ipsius.*

Fridericus etc. Potestati, consilio et communi Comarum etc. Nom minus ylariter quam benigne recepit excellentia nostra litteras, quas misistis ... Expl.: ... speciale firmamentum gaudeamus.

Fridericus etc. Comiti Thilosani(!) etc. Nuntios tuos tui cordis ... Fridericus etc. Regi Francie etc. Regie serenitatis litteras ... Početak vrlo nečitljiv. Expl.: ... quod cessit imperialibus titulis ad augmentum.

f. 10: Pismo je oštećeno Inc.: *Prospera que condam expectationi vestre consueveramus litteris et nuntiis ... Expl.: ... ad uos indissolubile conservare.*

f. 10v: *Fridericus etc. Regi Hungarie etc. Graue dispendium quod emersit vobis de regno Hungarie propter aduentum impetum barbare nationis ... Expl.: ... indubitanter magnificentia vestra condat.*

Fridericus etc. Universis per regnum constitutis etc. Consuevit ignota consuetudo ... Expl.: liberaliter prosequatur.

Fridericus etc. Universis ciuibus Panormi etc. Expectationum vestrarum votis ... (Iselius, Lib. III, c. LXX).

f. 11: Fragment jednog pisma koje se također ne nalazi u Iseliovu izdanju. Sačuvan je samo posljednji dio. Inc.: ... *opponere deberemus nec preteritorum exempla suggesserimus ... Expl.: nec integritas sibi, quam de tantorum patrum gravitate concepimus violenter.*

Fridericus etc. Universis ciuibus Neapolis etc. Sicut universi nouerint seculi nationes ... Expl.: ... ut cum felici nostro exercitu transferret ultra mare.

Fridericus etc. Dilectis principibus etc. Perfecte sollicitudinis zelus quo, sicut pater, imperii statum eiusdem diligere cogimur ... (Iselius, Lib. I, c. XXX). Kod Iseliusa je ovo pismo upućeno: Regi Ungariae – kao i u prethodnom pismu (c. XXIX).

f. 11v: *Fridericus etc. Capitulo Beneuenti vel archiepiscopo etc. Cum postulatione facta per capitulum ... Expl.: opportuno tempore suppleetis.*

Fridericus etc. Regi Anglie etc. Cum inter reges orbis et principes ... Pismo je sačuvano samo fragmetarno. Naime, posljednji dio se je nastavljaao na slijedećem foliju koji je izgubljen. S ovim završava prvi kvaternion.

Drugi kvaternion bi se morao nastavljati neposredno iza f. 10, jer on započinje posljednjom rečenicom iz pisma (Iselius, Lib. III, c. LXX) koje se nalazi u prvom kvaternionu na f. 10v. Ta rečenica glasi: *viuere prebeat et cui uiuere conferret conferat ad virtutum(!)*. Prvi folij ovog kvaterniona ima nekoliko naknadnih bilježaka koje s tekstem nemaju nikakvo veze.

f. 12: *Fridericus etc.* (adresat izostavljen). Početak glasi: *accedentes ad presentiam nostram tales nuncios ylariter recepimus Capitaneo a Faro citra usque ad regni confinia etc. Tenuit . . .* Expl.: *. . . sequenter discurri facias et personas.*

f. 12v: *Fridericus etc. Regi Bohemie etc. Celestis altitudo consilii nostre maiestatis clementia . . .* Expl.: *que sunt imperii fidelibus perfectura.*

Fridericus etc. Comiti Casertano etc. Expectantes expectauimus hactenus, ut desideratus finis . . . Expl.: *. . . deuotione ministrante subsidia ad prestandum . . .* (ostalo nečitljivo).

Fridericus etc. Regi Anglie etc. Orbis orbitas et turbatio generalis . . . Kraj pisma je sasvim nečitljiv.

f. 13: Ovaj folij nije neposredni nastavak prethodnog. Inc.: *. . . nec istud vos decet aut expedit . . .* Expl.: *. . . sicut persone nostre dilectio uestra credit.*

Fridericus etc. Regi Francie etc. Satis credidimus et sine dubitatione tenemus . . . Expl.: *. . . discordia ex tantum malum prouenturum timemus in populis medulitus . . .* (dalje nečitljivo).

Fridericus etc. Regi Francie etc. Sperata regie serenitatis affectio clarificata experti certitudine et . . . Završetak je potpuno nečitljiv. Na istom foliju nalazi se početak jednog pisma, ali je sasvim nečitljiv.

f. 13v: Nastavak pisma s prethodne strane. Expl.: *. . . amoris et fidei gratiam conuenisse.*

f. 13v: (*Justitiario Terrae laboris super depositione sua, ut exigat subventionem a clericis*). (Iselius, Lib. I, c. X).

Fridericus etc. Senatori, senatui populoque Romano etc. (Ineective scribit Romanis eo quod non opposuerunt se domino papae, quando excommunicationis sententiam protulit in eundem). (Iselius, Lib. I, c. VII).

f. 14: *Fridericus etc. Justitiario Sicilie circa Flumen falsum etc. Cum sit ineuitabile debitum quod disposuit creatrix natura mortalibus . . .* Expl.: *. . . ut de cetero singulis annis eius . . .* (ostalo nečitljivo).

Fridericus etc. Andree de Cicala capitaneo etc. Ovo je pismo objavljeno kod Iseliusa (Lib. I, c. VIII), ali je upućeno: *Comitibus, principibus et aliis nobilibus super obsidione Fauentiae et captione legatorum et praelatorum vocatorum ad concilium.*

f. 14v: *Fridericus etc. Regi Anglie etc.* (Iselius, Lib. I, c. XI). (*De morte domini Gregorii papae noni*).

f. 15: *Fridericus etc. Magistro Petro de Vinea etc. Tibi compatienti compatimur velud in te familiariter patientes et absentiam tuam ferre non possumus ... Expl.: ... infirma caro animi promptitudinem robora uigore nature ... fomitem sanitatem.*

Fridericus etc. ... T. frater quondam camerarii Ricratii (?) etc. Mutatio dextere excelsi, que de angustia uteri transferre ... Expl. ... quale eo uiuente hactenus habuisti.

Fridericus etc. Justitiariis Sicilie citra et ultra Flumen falsum etc. (Lib. VI, c. VII) (Priuilegium concessum extraneis). Ovo je pismo u rukopisu nešto dulje. Expl. ... quam eis in legitimatione prefata duxerimus concedendam.

f. 15v: *Fridericus etc. Fratribus ordinis predicatorum etc. Cum verecundia loquimur et silere non patitur ... Expl.: ... ad dominum deuota mente deposcimus augeamus ... (ostalo nečitljivo).*

Fridericus etc. Andree de Cicola etc. (De commendatione regni Sicilie et ordinatione justitie) (Iselius, Lib. V, c. CXXXI).

f. 16. Ovaj se folij ne nastavlja neposredno na prethodni i prvo pismo nema početnog dijela Inc.: ... *licentiam tribuant longiorem. Statutum insuper, ut per prouincias ... Expl.: ... et mandata nostra per totum regnum a Faro ... firmiter obseruari.*

Fridericus etc. Andree de Cicola etc. Felices processus nostros, quibus ingressum potentie nostre ... intulit nobis premia ... Posljednji dio pisma je nečitljiv.

f. 16v: *Fridericus etc. Magistro Johanni de Columpna etc. Sinceritatis affectum, quem ad nos more nobilium prompto zelo porrigitis ... Expl.: ... non licuit per accessum dicti nepotis nostri saltim ... (ostalo nečitljivo).*

Fridericus etc. Senatori, senatui populoque Romano etc. Expectationum uestrarum ... gracios redire, quibus ad exaltationem imperii ... Expl.: ... quia quod breuitas temporis abstulit potentie nostre mag. ... (ostalo nečitljivo).

Fridericus etc. Berrardo (!) de Aquauia (!). Sacri imperii a Papia inferius ... Expl.: celsitudini nostre scribi per tuas litteras seriatim ...

f. 17: *Fridericus etc. Marchioni Pilautino (!) sacri imperii in lunissima (?) vicario generali etc. Benigne recepimus litteras tuas, quas nostro nuper culmini destinasti ... Expl.: ... propter quod te similiter insistente de illorum confusione facile uenit quod speratur.*

Fridericus etc. Regi Bohemie etc. Quod fide et sincera deuotione nostra, quam ad nos et sacrum imperium geritis et habetis ... Expl.: ... promissionis seu obligationis vinculo super hec inito nos auctoritate nostra decreuimus ... soluendos.

Fridericus etc. Duci Austrie etc. Licet littere tue, quas nostre nuper celsitudini destinasti te satis nobis ... Expl.: ... a nostra munificentia copiosa beneficia consequaris.

Fridericus etc. Andree de Cicala capitaneo etc. Quod cause nostre iustitiam ... Ostalo je nečitljivo.

f. 17v: *Fridericus etc. Senatori, senatui populoque Romano etc. (Iselius: Exprobrat Romanis, qui noluerunt acquiescere monitis suis, et ut credant nunciis) (Lib. V, c. CXXXV).*

Fridericus etc. Cuidam nobili etc. Notum facimus tibi, quod nos ad supplicationem T. fidelis nostri ... Expl.: quatenus cum volueris, ad presentiam securus accedas.

Fridericus etc. Universis presentes litteras inspecturis etc. Leuate in circuitu oculos ... (Iselius, Lib. I, c. XXI, Conquerendo de summo pontifice).

f. 19v: *Fridericus etc. Salingerre etc. Satis gratanter in recessu tuo ... Expl.: ex pia vicissitudine gratie, qua tenemur tibi bene merito respondere.*

f. 20: *Fridericus etc. Marchioni Latee (?) etc. Homines Rauenne, sicut significatum est nobis ... Expl.: ... siue honori nostro uideris conuenire.*

Fridericus etc. Andree de Cicala capitaneo etc. Inter alias puncturas euentuum, que, dum extra regnum agimus ... Expl.: ... vel negligentia tua diligens executionis ... te excuset.

Fridericus etc. Andree de Cicala capitaneo etc. Si efficax circa nostra seruitia complementum cura propensior et sollicitudo ... Expl.: ... ac ceteris, que scripsisti concedet affectus ... (ostalo nečitljivo).

Fridericus etc. Comiti Symoni etc. (Iselius, Lib. V, c. I) (Commissio vicariæ cum gladii potestate).

f. 20v: *Fridericus etc. Regi Francie etc. Triplex doloris aculeis, qui cor nostrum continue ... silere non patitur ... Expl.: ... faciente iustitia precidendam contra nos die palmarum ... (ostalo nečitljivo).*

f. 21: *Fridericus etc. Regi Anglie etc. Dum perfecte dilectionis zelum, cuius indissolubili nodo quodam ... Expl.: ... euentius apprehend ... (ostalo nečitljivo).*

f. 21v: (Iselius, Lib. III, c. LXVIII) (*Reprehendit iustitiarium et acerbe minatur eidem, quia nimis tepide se gerit in officio sibi commisso*).

Fridericus etc. Universis hominibus Capue et. (Iselius, Lib. III, c. LXXIV) (Significat Cremonensibus fidelibus suis processum suum de regno in Romaniolam et se liberatum ab infirmitate).

f. 22: *Fridericus etc. Universis hominibus Papie etc. (Iselius, Lib. III, c. LXXIII) (Significat quibusdam magnatibus se cito iturum ad partes eorum corroborans eos in fide sua).*

Fridericus etc. Universis hominibus Avinionæ etc. (Iselius, Lib. III, c. LXXV) (Regratiatur civitati, quod suum familiarem in potestatem eligentes multipliciter honorarunt).

Fridericus etc. Universis hominibus Neapolis etc. (Iselius, Lib. II, c. XXVII) (*Eisdem, narrans suos eventus*).

f. 22v: *Fridericus etc. Cuidam nobili etc.* (Iselius, Lib. II, c. XXVIII) (*Cuidam nobili, ut perseveret in operibus, quae incepit*).

Fridericus etc. Universitati Florentie etc. (Iselius, Lib. III, c. IX) (*Florentinis, ut obediant filio suo, quem mitti eis in potestatem*).

Fridericus etc. Justitiariis Sicilie citra Flumen falsum etc. (Iselius, Lib. I, c. XXIII) (*Fridericus, quod moneantur clerici, ut divina celebrent tempore interdicti*).

f. 23: *Fridericus etc.* (Iselius, II, c. XXX) (*Ezelino de captione cuiusdam civitatis*).

Fridericus etc. Universitati Messane etc. (Iselius, II, c. XLIII) (*Fidelibus suis Sicilie super deditione sancti Germani*).

Fridericus etc. Restitutio Terre laboris etc. (Iselius, Lib. II, c. XL) (*Fidelibus suis de victoria per filios suos habita in Lombardia et Thuscia*).

f. 23v: *Fridericus etc. Andree de Cicala, capitaneo a porta Roseti usque ad regni confinia etc.* (Iselius, Lib. II, c. XLI) (*Officialibus suis, quomodo expugnatus fuit ante Parmam, et ut non credant rumoribus*).

Fridericus etc. Andree de Cicala etc. (Iselius, Lib. II, c. XLII) (*Fidelibus suis de victoria habita contra Parmenses post expugnationem suam*).

f. 24: *Fridericus etc. . . .* (nečitljivo) *Cetui cardinalium. Fidem quam pro firmo gerimus de vestra fiducia . . .* Expl.: *. . . pacem habuimus, quam pacem habere fidatur et (?) desuper deberemus in terris*.

Fridericus etc. Romane ecclesie supremo pontifici etc. (Iselius, Lib. I, c. XXIV) (*Rescribit papae, quod non remittit captivum sibi repetitum per ipsum, sed ob sui reverentiam mitigat sibi captivitatem*). Pismo je samo fragmentarno sačuvano. Ovdje, naime, svršava drugi kvaternion, koji sadržava najviše nepoznatih pisama.

Rukopis Državnog arhiva u Zagrebu, sign. ACA (Acta capituli antiqua) 125/19.

Nema nikakva razloga zbog kojeg bi trebalo da ovaj sveščić ima posebnu signaturu. Takva signatura potječe još iz fonda kaptolskog arhiva kojemu pripada rukopis. Folijacija se nastavlja prema prethodno opisanom sveščiću, pa ćemo dalji opis izvršiti na isti način. Treba naglasiti da sva ovdje sadržana pisma sadržava i Iseliusovo izdanje.

f. 25: Fragment drugog dijela pisma čiji se početak nalazi u rukopisu Arhiva JAZU f. lv. (Iselius, Lib. I, c. III).

f. 25v: *Magistro iustitiario regni Sicilie, ut procedat contra clericos non celebrantes missarum solempnia tempore interdicti et quod religiosi non transferant se de ciuitate in ciuitatem* (Iselius, Lib. I, c. IV).

Significat regi Francie aliqua fauentia ad tractatum pacis inter ipsum et dominum papam. (Iselius, Lib. I, c. V).

f. 26: *Cardinalibus super sententia excommunicationis lata contra ipsum per dominum papam in urbe.* (Iselius, Lib. I, c. VI).

Iza ovog pisma slijedi pismo (Iselius, Lib. I, c. VII), koje se također nalazi u rukopisu ACA 125/18, f. 13v-14.

f. 26v: Isto pismo kao i u rukopisu ACA 125/18, f. 14 (Iselius, Lib. I, c. VIII).

f. 27: Isto pismo kao u rukopisu ACA 125/18, f. 14v (Iselius, Lib. I, c. XI).

f. 27v: *Rex Francie imperatori super captione prelatorum regni Francie* (Iselius, Lib. I, c. XII).

Responsiua imperatoris ad precedentem (Iselius, Lib. I, c. XIII).

Inuectiua ad cardinales pro eo quod nimis tardant electionem noui pontificis (Iselius, Lib. I, c. XIV).

f. 28: *Regi Castelle grauis querimonia de domino papa* (Iselius, Lib. I, c. XV).

f. 28v: *Cardinalibus inuectiua cum increpatione, quia non creant novum papam* (Iselius, Lib. I, c. XVII).

f. 29: *Regi Anglie scribit, quod non potuit optinere pacem cum domino papa* (Iselius, Lib. I, c. XVI).

Regi Francie conqueritur de domino papa narrando ei plura (Iselius, Lib. I, c. XVIII).

f. 29v: *Fridericus Capitaneo regni, ut procedant (!) contra religiosos portantes litteras papales in regnum* (Iselius, Lib. I, c. XIX).

f. 30: *Uniuersis barronibus regni Francie narrans eis processum habitum inter ipsum et dominum papam* (Iselius, Lib. I, c. XX).

f. 30v: *Domino pape, quod non intendit liberare quendam electum captum in bello sine consilio magnatum regni* (Iselius, Lib. I, c. XXIV). Pismo se također nalazi i u rukopisu ACA 125/18, f. 24.

f. 31: Posljednja rečenica iz pisma (Iselius, Lib. II, c. III).

Ezelino fideli suo super deditioe ciuitatis Fauentie (Iselius, Lib. II, c. IV).

Principibus et uniuersis fidelibus suis quomodo fuit debellatus supra Parmam (Iselius, Lib. II, c. V).

f. 31v: *Petrus de Vineis cuidam amico suo significando sibi de exercitu imperatoris* (Iselius, Lib. II, c. VI).

Petrus de Vineis imperatori super deditioe cuiusdam ciuitatis (Iselius, Lib. II, c. VII).

f. 32: *Comiti, ut paret se ad procedendum contra inimicos* (Iselius, Lib. II, c. IX).

Regibus et principibus de proditoris (!) suis et Perusinorum conflictu

f. 32v: *Militibus suis, ut de stipendiis non missis non murmurent, quia providebit eis magnifice* (Iselius, Lib. II, c. XI).

f. 33: *Ezelino fideli suo de Saracenis redeuntibus ad mandata ipsius* (Iselius, Lib. II, c. XII).

Pisanis, ut procedant viriliter contra Lucanos rebelles imperii (Iselius, Lib. II, c. XIII).

Tiburtime (!) confortans eos in fide promittendo eis multa bona (Iselius, Lib. II, c. XIV).

f. 33v: *Comitibus et nobilibus Marchie, ut parent se ad procedendum contra rebelles suos* (Iselius, Lib. II, c. XV).

Mediolanensibus, rebellibus suis, ut cessent ab hostili impugnatione (Iselius, Lib. II, c. XVI).

f. 34: *Cuidam principi de narratione (?) expensarum narrando plura* (Iselius, Lib. II, c. XVII).

Ceffedino, qui Machometum adorat, ut terram Jerosolimitanam destituat Christianis (Iselius, Lib. II, c. XVIII).

Ceffedinus imperatori, responsiua ad precedentem (Iselius, Lib. II, c. XIX).

Alfonso, primogeniti (!) illustris regis Castelle de captione infrascriptorum proditorum suorum (Iselius, Lib. II, c. XX).

f. 34v: *Fuliginatibus animans eos in fide mandata eis, ut procedant cum capitaneo contra rebelles* (Iselius, Lib. II, c. XXI).

Cuidam nobili, ut reducat ad fidem uillam iurisdictioni sue commissam, que deuiauerat a fide dans adhuc opera . . . (Iselius, Lib. II, c. XXII).

* * *

Iako je ovaj zagrebački rukopis krnj, iz opisanog se vidi da sadržava važne dokumente. On se ne može potpuno proučiti dok se njegov tekst ne komparira s drugim rukopisima. Nema sumnje da i ovaj tekst sadržava mnoga interpolirana pisma, koja su sastavili kasniji imitatori stila Petra de Vineis. Međutim, treba zapaziti činjenicu da on ne sadržava nijedno pismo upućeno papi, kao što to imaju neki rukopisi, a upravo ta pisma su bez sumnje falsifikati. Isto tako nema nijednog pisma iz VI knjige, koja sadržava razne privilegije. Doduše, forma pisama općenito nas sili na opreznost u pogledu autentičnosti. Mnoga nemaju adresata. Isto tako nijedno pismo nema datuma. Većina pisama donosi samo inicijale imena. Neka među sobom pokazuju veliku sličnost, iako su upućena raznim osobama. Ima veliki broj pisama koja nemaju nekog konkretnog sadržaja, već su to ekshibicije u sastavljanju ondašnjih modela s mnoštvom citata klasika i biblije. Pitanje autentičnosti još danas nije riješeno. Ipak nema sumnje da je najveći broj pisama našeg rukopisa autentičan, jer se po svemu čini da je prepisivač birao pisma konkret-

nog sadržaja. U mnogim rukopisima nađe se po koje pismo koje apsolutno pripada po svom postanku vremenu poslije smrti Petra de Vineis. U našem rukopisu to nije bilo moguće ustanoviti. Prema tome vrijednost ovog rukopisa je značajna i on predstavlja doprinos za proučavanje XIII stoljeća u kojem je Petar de Vineis imao značajno mjesto.

Zusammenfassung

DIE ZAGREBER HANDSCHRIFT DES EPISTOLARS
DES PETRUS DE VINEIS

Im Staatsarchiv und im Archiv der Jugoslavischen Akademie der Wissenschaften und Künste in Zagreb befinden sich zwei grosse, bisher unbekante Fragmente des Epistolars des Petrus de Vineis. Die Handschrift war ehemals im Besitze des Zagreber Domkapitels. Beide Fragmente gehören ein und demselben Kodex an. Die Handschrift stammt aus dem Ende des XIV. Jahrhunderts. Der Verfasser verglich die Handschrift mit der Ausgabe des Epistolars von Rudolf Iselius aus dem Jahre 1740 und stellte das Vorhandensein vieler Briefe, die sich in jenem nicht befinden, fest. In der Beschreibung der Handschrift sind die einzelnen Briefe, insofern sie in der erwähnten Ausgabe vorhanden sind, bezeichnet. Bei den bisher nicht veröffentlichten Briefen brachte der Autor das incipit und das explicit soweit es ihm, eben der argen Beschädigung der Handschrift wegen, möglich war.

